

OBJEDNATEL: POVODÍ MORAVY, s.p. DŘEVAŘSKÁ 11 601 75 BRNO	RAZÍTKO	Č. ZAKÁZKY

ZHOTOVITEL: AQUATIS a.s. Botanická 834/56, 602 00 Brno HLAVNÍ INŽENÝR PROJEKTU: ING. TOMÁŠ ROTH	RAZÍTKO	AQUATIS a.s. Botanická 834/56 602 00 Brno Tel: +420 541 554 111 Fax: +420 541 211 205 Č. ZAKÁZKY	3A14286.32.T01

SUBDODAVATEL: ATELIER FONTES, s.r.o. Křídlovická 19, 603 00 Brno VEDOUCÍ PROJEKTU: ING. TOMÁŠ HAVLÍČEK	RAZÍTKO	ATELIER FONTES, s.r.o. Křídlovická 19 603 00 Brno www.fontes.cz Tel: +420 549 255 496 E-mail: havlicek@fontes.cz Č. ZAKÁZKY	14 017

VEDOUCÍ PROJEKTANT	ING. TOMÁŠ HAVLÍČEK	ATELIER FONTES, s.r.o. Křídlovická 19 603 00 Brno www.fontes.cz Tel: +420 549 255 496 E-mail: havlicek@fontes.cz	
ZODPOVĚDNÝ PROJEKTANT	ING. TOMÁŠ HAVLÍČEK		
VYPRACOVAL	ING. OLGA VESELÁ		
KONTROLOVAL	ING. TOMÁŠ ROTH		
NÁZEV OBJEKTU	PŘÍRODĚ BLÍZKÁ POP A REVITALIZACE ÚDOLNÍ NIVY HLAVNÍCH BRNĚNSKÝCH TOKŮ 3.část	DATUM	ZÁŘÍ 2015
		FORMÁT	
		MĚŘÍTKO	
		ÚČEL	STUDIE
		ČÍS. ZAKÁZKY	3A14286.32.T01
		ARCHIVNÍ ČÍS.	
NÁZEV PŘÍLOHY	HYDROMORFOLOGICKÁ ANALÝZA NÁVRHU TECHNICKÁ ZPRÁVA	ČÍS. SOUPRAVY	ČÍS. PŘÍLOHY E.5.1.

OBSAH

1. ÚVOD	2
2. POUŽITÁ METODIKA	2
3. HODNOCENÍ	4
SVRATKA	4
SVITAVA	5
LESKAVA	6
4. ZÁVĚR	7

1. ÚVOD

V rámci analytické části studie (*1. část - Shromáždění podkladů*) byla řešena hydromorfologická (HMF) analýza zájmových úseků toků a niv Svatky, Svitavy a Leskavy. Analýza stavu toku a nivy Svatky byla provedena formou rešerše již zpracovaného hodnocení z roku 2007 a jeho aktualizací, u Svitavy a Leskavy bylo provedeno nové hodnocení.

Tyto výstupy jsou zpracovány jako přílohy části „C.8. Hydromorfologická analýza“. V této části je rovněž podrobně popsána metodika hodnocení jednotlivých toků a závěry hodnocení stávajícího hydromorfologického stavu.

V návrhové části dokumentace „E. Návrh výsledných přírodě blízkých opatření“ byla zpracována hydromorfologická analýza toků a niv Svatky, Svitavy a Leskavy po realizaci komplexu všech návrhových opatření.

Hodnocení návrhového stavu bylo provedeno na úsecích dotčených navrhovanými přírodě blízkými protipovodňovými opatřeními – SO 01 až SO 28. Zbývající úseky toků a niv zůstávají beze změny a jejich hodnocení bylo převzato z výstupu analytické části.

Všechna hodnocení byla zvektorizována do výstupů ve formě mapového schématu HMF stavu v měřítku 1: 20 000 (příloha „E.5.2.1 Návrhový HMF stav – mapa“) a schémat podélných profilů návrhového HMF stavu (příloha „E.5..2.2. Návrhový HMF stav – podélný profil“).

Pro zpracování a vektorizaci výstupů byla využita obecně dostupná data:

- mapový podklad: ZM 1: 10 000 - WMS server ČÚZK
- vodní toky (osy vodních toků, referenční geografická databáze DIBAVOD, jev A01), formát SHP
- kilometráž vodních toků (referenční geografická databáze DIBAVOD, jev A12), formát SHP.

Mapová příloha „E.5.2.1 Návrhový HMF stav – mapa“ byla zpracována nástroji GIS v prostředí QGIS v 2.4.

Staničení v přílohách části C.8. a E. vyplývá z využití mapového podkladu DIBAVOD a je odlišné od staničení základní vodohospodářské mapy ČR a technicko-provozní evidence.

2. POUŽITÁ METODIKA

Hydromorfologická analýza byla zpracována v souladu s dokumentem „Metodika odboru ochrany vod, která stanovuje postup hodnocení vlivů opatření na vodních tocích a nivách na hydromorfologický stav vod“.

Metodika umožňuje vícekritériální analýzou dat vypracovat analýzu stavu odklonu jednotlivých lokalit od potenciálu dynamické rovnováhy vodního toku (100 % - maximálně dosažitelný potenciál, srovnávací stav) ve vymezené části vodopisné sítě. Na základě dosažených výsledků je možné následně navrhnout taková opatření, která zajistí dobrý hydromorfologický stav vod (60 % potenciálu dynamické rovnováhy vodního toku) nebo se k tomuto stavu co nejvíce přiblížit. Stěžejním přínosem je skutečnost, že navržený systém opatření řeší požadavky na dobrý ekologický stav vod v rozsahu hydromorfologické složky (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky, tzv. Rámcová směrnice o vodách).

Kriteria pro hodnocení toku:

1. kritérium	Hydrologický a splaveninový režim
ukazatel 1.1	Ovlivnění korytotvorných průtoků
	Ovlivnění průtoků Q_{330d}
ukazatel 1.2	Ovlivnění splaveninového režimu
2. kritérium	Morfologie trasy hlavního koryta a nivních ramen
ukazatel 2.1	Zachování přirozeného vývoje trasy hlavního koryta
ukazatel 2.2	Morfologie trasy
ukazatel 2.3	Akumulace plaveného dřeva
ukazatel 2.4	Výskyt a zachování přirozeného vývoje nivních ramen
3. kritérium	Morfologie koryta
ukazatel 3.1	Rozsah (charakter) úpravy
ukazatel 3.2	Příčný řez
ukazatel 3.3	Podélný profil
ukazatel 3.4	Opevnění levého břehu
ukazatel 3.5	Opevnění pravého břehu
ukazatel 3.6	Opevnění dna
ukazatel 3.7	Akumulace plaveného dřeva
ukazatel 3.8	Aktuální stav opevnění
4. kritérium	Vliv vzdutí
ukazatel 4.1	Evidence vzdutých úseků
ukazatel 4.2	Migrační prostupnost úseků

Kriteria pro hodnocení nivy:

1. kritérium	Odklon využití údolní nivy od přírodního stavu
ukazatel 1.1	Niva – levý břeh
ukazatel 1.2	Niva – pravý břeh
2. kritérium	Ekologické vazby vodního toku a nivy
ukazatel 2.1	Vazba vodního toku a nivy
ukazatel 2.2	Vliv hrází a bariér na zúžení aktivní inundace
3. kritérium	Vliv okolní krajiny

ukazatel 3.1

Vliv okolní krajiny – levý břeh

ukazatel 3.2

Vliv okolní krajiny – pravý břeh

Výsledné hodnocení odpovídá následujícím kategoriím klasifikace ekologického stavu:

	velmi dobrý	A	80 – 100 %
	dobrý	B	60 – 80 %
	střední	C	40 – 60 %
	poškozený	D	20 – 40 %
	zničený	E	0 – 20 %

3. HODNOCENÍ

SVRATKA

Zájmové území studie pro hydromorfologické hodnocení Svratky v následujících schématech leží ve staničení km 31 – 51 (ústí Bobravy – hráz brněnské nádrže). Geomorfologické procesy sadají do typu MD – plně vyvinuté meandrování a AE - akcelerovaná eroze.

Na řece Svratce a v její nivě jsou navrhovány následující stavební objekty:

- SO 01 Kníničky
- SO 02 Bystrc
- SO 03 Komín
- SO 04 Jundrov
- SO 05 Žabovřesky
- SO 06 Pisárky (již realizované)
- SO 07 Pisárky – Staré Brno (prioritní úsek)
- SO 08 Štýřice - Poříčí
- SO 09 Štýřice – železniční poliklinika
- SO 10 Vodařská (Horní Heršpice)
- SO 11 Trnitá (prioritní úsek)
- SO 12 Sokolova (Horní Heršpice)
- SO 13 Dolní Heršpice – Přízřenice – Modřice
- SO 14 Komárov
- SO 15 Baumax (Horní Heršpice)
- SO 16 Ikea (Dolní Heršpice)
- SO 25 Olympia – ČOV (Modřice – Chrlice)
- SO 26 Chrlice

Na toku je řešeno migrační zprostupnění stávajících jezů v rámci objektů:

- SO 03.3.2 Jez Komín - rekonstrukce
- SO 05.3.2 Jez Kamenný mlýn - rybochod
- SO 13.3.2 Jez Přízřenice - rybochod a vodácká propust

Navrhované stavební objekty využívají v maximální možné míře prostor nivy pro rozliv povodňových průtoků. Ohrázování (či jiným liniovým opatřením) bude chráněna pouze stávající zástavba a rozvojové stavební plochy. Přesto je využití nivy pro obnovu přirozené hydromorfologie toku oproti přirozenému stavu vzhledem k urbanizaci území velmi omezeno. Vodní tok je v celé délce významně směrově upraven. Poloha vodního toku zůstane nezměněna, do koryta vodního toku nebude výrazně zasahováno.

Z hlediska revitalizačního efektu se na zlepšení stavu toku a nivy podílejí úseky stavebních objektů SO 01 (Kníničky), SO 02 a SO 03 (lokalita Komínské a Žabovřeské louky) a dále úseky v jižní části města SO 09 – SO 16.

I po rekonstrukci jezů budou dlouhé úseky Svratky negativně ovlivněny vzdušným, vodní hladina v nadjezí bude po rekonstrukci zachována na stávající úrovni. Pozitivně se projeví migrační zprůchodnění překážek.

Míra zlepšení stavu toku nabývá v hodnocených úsecích do 3,5 %. Zlepšení stavu nivy je výraznější, dosahuje zlepšení až o 35 % (Žabovřeské louky).

Srovnání stávajícího a návrhového stavu v celém rozsahu zájmového úseku Svratky (vážený průměr):

Svratka	stav (%)	návrh (%)
vodní tok	44,3	44,8
niva	18,9	26,1

SVITAVA

Zájmový úsek řeky Svitavy je vymezen ústím do Svratky (km 0,00) a levobřežním přítokem Svitavy na rozhraní k.ú. Obřany a Bílovice nad Svitavou (km 14,3).

Tok v celé délce zájmového úseku spadá do geomorfologického typu MD – plně vyvinuté meandrování.

Na řece Svitavě a v její nivě jsou navrhovány následující stavební objekty:

- SO 17 Obřany
- SO 18 Maloměřice - sever
- SO 19 Cacovický ostrov
- SO 20 Maloměřice – jih
- SO 21 Husovice (prioritní úsek)
- SO 22 Židenice (prioritní úsek)
- SO 23 Černovice
- SO 24 Makro (Brněnské Ivanovice)

- SO 27 Brněnské Ivanovice
SO 28 Ivanovický ostrov

Na toku je řešeno migrační zprostupnění stávajících překážek v rámci objektů:

- SO 17.3.2 Jez Obřany - nová konstrukce
SO 18.3.2 Jez Cacovice - rybochod a vodácká propust
SO 19.3 Snížení jezu Maloměřice II - stabilizační práh
SO 20.3.2 Jez Edler - rybochod a vodácká propust
SO 21.3.2 Jez Husovice - rybochod a vodácká propust
SO 22.3.2 Jez Radlas - rybochod a vodácká propust

Tok dnes vykazuje vyšší hodnocení hydromorfologického stavu pouze v přírodních úsecích nad jezem Obřany. V celé zbývající délce je hodnocení nepříznivě ovlivněno napřímenou trasou toku, v převážné části délky zájmového úseku vedenou zcela mimo trasu původního koryta Svitavy, zahloubeným korytem a vysokou intenzitou využití nivy. Tyto prostorové parametry nebylo možné v návrhovém stavu výrazně změnit. V zájmovém úseku jsou četná křížení toku s dopravní infrastrukturou, která je potřeba i v návrhovém stavu zcela respektovat včetně opevnění mostních profilů. V návrhovém stavu je také nezbytné zachovat stabilitu kynety z důvodu souběhu toku s kmenovými stokami.

Hodnocení návrhového stavu je rovněž sníženo existencí jezů a vlivem vzdutí v úsecích nad nimi. Vzdutí jezů a jeho rozsah budou v návrhovém stavu zachovány. Všechny migrační překážky na toku jsou navrženy ke zprostupnění.

Na zlepšení hydromorfologického stavu toku a nivy se podílejí zejména úseky staveb SO 17 – SO 20 v okolí Cacovického ostrova, SO 21, SO 22 (Zbrojovka) a SO 11, SO 14 – SO 16 v jižní části města. Zlepšení stavu toku je v míře 1 – 3,5 %, zlepšení stavu nivy je na Svitavě v hodnotách 12 – 18 %.

Srovnání stávajícího a návrhového stavu v celém rozsahu zájmového úseku Svitavy (vážený průměr):

Svitava	stav (%)	návrh (%)
vodní tok	41,9	44,3
niva	29,5	33,8

LESKAVA

Stejným postupem bylo vypracováno hodnocení hydromorfologického stavu Leskavy v úseku mezi ústím do Svratky (km 0,00) a železničním mostem trati k terminálu kontejnerové přepravy v Horních Heršpicích (km 1,54). Tok v celé délce zájmového úseku spadá do geomorfologického typu MD – plně vyvinuté meandrování.

Na řece Leskavě a v oblasti jejího ústí do Svratky jsou navrhovány následující stavební objekty:

SO 13/1 Vomáčkova
SO 13/2 Moravanská

Návrh spočívá ve vybudování odsazených hrází na levém i pravém břehu a využití mezihrází ke komplexní revitalizaci úseku Leskavy mezi ulicí Havránkovou a drážním tělesem. V rámci revitalizace dojde ke zrušení stávajících migračních bariér – čtyř pevných spádových stupňů. Rozsah návrhů je zčásti limitován existencí inženýrských sítí v okolí toku a zástavbou ve spodní části toku.

V případě Leskavy je možno díky možnosti komplexní revitalizace v horním úseku dosáhnout výrazného zlepšení v hodnocení toku, a sice o 26 – 32 %. Zlepšení stavu nivy v tomto úseku nabývá cca 20 %.

Srovnání stávajícího a návrhového stavu v celém rozsahu zájmového úseku Leskavy (vážený průměr):

Leskava	stav (%)	návrh (%)
vodní tok	33,1	51,4
niva	32,8	48,0

4. ZÁVĚR

Zpracované hydromorfologické hodnocení stávajícího stavu Svatky, Svitavy a Leskavy „C.8. Hydromorfologická analýza“ potvrdilo vysoký stupeň upravenosti vodních toků. Převážná část délky toků je hodnocena v kategoriích „poškozený“ až „zničený“.

Vyhodnocení návrhového stavu toků po realizaci souboru návrhů přírodě blízkých protipovodňových opatření potvrzuje zlepšení stavu toku a nivy na všech třech hodnocených tocích:

Vážený průměr stavu toků v rozsahu hodnocených úseků nabývá následujících hodnot:

	tok		niva	
	stav	návrh	stav	návrh
Svatka	44,3 % - C	44,8 % - C	18,9 % - E	26,1 % - D
Svitava	41,9 % - C	44,3 % - C	29,5 % - D	33,8 % - D
Leskava	33,1 % - D	51,4 % - C	32,8 % - D	48,0 % - C

Z hodnocení návrhového stavu toků vyplývá, že realizací návrhů není možné dosáhnout dobrého ekologického stavu toků (tzn. hodnoty váženého průměru v celém zájmovém úseku nad 60 %).

Je to způsobeno hlavně komplikovaností městského prostředí, kde není možné vždy realizovat návrhy usilující o ideální prostorové a hydrologické parametry vodního toku. Příčiny nevyhovujícího stavu jsou do značné míry neodstranitelné.

Žájmové toky se vyznačují vysokým stupněm upravenosti a výraznou změnou historické polohy toku, jehož vinutí není možné vzhledem k intenzitě využití příbřežních ploch měnit. Opevnění břehu v návrhu přitom v mnoha úsecích není možné zmírnit, je nezbytné zachovat stabilitu koryta (resp. kynety) v souběhu s kanalizačními sběrači a s dopravní infrastrukturou. Úseky výrazně limitované existující zástavbou a technickou infrastrukturou není možné upravit v souladu se zásadami revitalizace toku, protipovodňovou ochranu je zde často nezbytné realizovat protipovodňovými zdmi v souběhu s břehovou hranou.

Řadu hodnotících kritérií, které snižují stávající hydromorfologickou hodnotu toku, není možné v návrhu přírodě blízkých protipovodňových opatření zlepšit. Jedná se zejména o tato kritéria:

- Ovlivnění korytotvorných průtoků
- Ovlivnění splaveninového režimu
- Zachování přirozeného vývoje trasy hlavního koryta
- Morfologie trasy
- Akumulace plaveného dřeva
- Výskyt a zachování přirozeného vývoje nivních ramen
- Podélný profil
- Evidence vzdutých úseků
- Vliv okolní krajiny

Návrhy souboru přírodě blízkých protipovodňových opatření, které se podílejí na zlepšení hydromorfologického stavu toku, zlepšují stav toku a nivy v hodnocení dle následujících kritérií uvedených v metodice:

- Příčný řez
- Opevnění břehu
- Migrační prostupnost úseků
- Ekologická vazba vodního toku a nivy
- Odklon využití údolní nivy od přírodního stavu
- Vliv hrází a bariér na zúžení aktivní inundace

V městském prostředí, v úsecích, kde není možné realizovat ekologickou revitalizaci, nabývá významu rovněž architektonická revitalizace nábřeží, která zlepšuje městské prostředí v následujících parametrech:

- rekreace, odpočinek, sport
- přístup k vodě
- prostupnost území podél břehů
- protipovodňová funkce
- estetický přínos
- oživení nábřeží

- zapojení řeky do struktury města

V návrhové části studie jsou navrhována opatření a jejich kombinace, které budou odstraňovat stávající nedostatky v ekologickém stavu toků s nejvyšší efektivitou, se zajištěním protipovodňové ochrany stávající i návrhové zástavby a s důrazem na rekreační i přírodní potenciál poříčního prostoru.

Dalšího zlepšení ekologického stavu toku a nivy je možné dosáhnout revitalizací dalších úseků toků a niv mimo úseky souboru přírodě blízkých protipovodňových opatření. Revitalizaci je třeba provázat s realizací plnohodnotného ÚSES (územního systému ekologické stability) a ploch poskytujících rekreační a přírodní zázemí města v souladu s územním plánem.